

Hoogbegaafde volwassen studenten: studietips

In een masterthesis van een student aan de OU (november 2013) werd kwalitatief onderzoek gedaan naar de studie-ervaringen van hoogbegaafde volwassenen die op latere leeftijd weer zijn gaan studeren. Op basis van dit onderzoek, en van informele gesprekken met hoogbegaafden, schreef zij onderstaande tips. De thesis is op te vragen via s.oosterveen@yahoo.com

Hoogbegaafdheid en leren

Hoogbegaafd zijn betekent niet altijd goed kunnen leren! Hoogbegaafden zijn vaak geïnteresseerd in veel verschillende onderwerpen en gemotiveerd om een goed resultaat neer te zetten. Maar om een opleiding tot een goed einde te brengen is het ook belangrijk om je langere tijd te richten op één onderwerp, om te plannen, om samen te werken, om grote hoeveelheden leerstof tot je te nemen en de hoofdlijnen daaruit te halen. Ook het schrijven van werkstukken is een belangrijke vaardigheid die niet voor iedereen vanzelfsprekend is.

Waarom vind ik dit lastig? Ik ben toch hoogbegaafd?

Het is belangrijk je te realiseren dat moeite hebben met bepaalde aspecten van studeren geen afbreuk doet aan jouw hoogbegaafd-zijn! Ook jij kunt leren schrijven, ook jij kunt leren plannen. Dit zijn allemaal zogeheten executieve functies die prima te ontwikkelen zijn.

Hoogbegaafdheid en je studie

Veel hoogbegaafd studenten hebben een hoge kwaliteitsstandaard en vinden het vanzelfsprekend dat een opleidingsinstituut dat ook van ze zal vragen. Het kan dan heel frustrerend zijn als blijkt dat dat niet altijd het geval is. De manier waarop een opleiding is ingericht is echter niet statisch. Je kunt vaak zelf richting geven aan je studie-ervaringen door proactief te zijn en aan te geven waar je behoefte ligt. Ook zijn er verschillende zaken waar je op kunt letten bij het kiezen van een studie. Hieronder vind je een aantal praktische tips.

1. Leerstof

Hoewel je de leerstof waarschijnlijk interessant vindt, kan het voorkomen dat je je door vakken heen moet worstelen die 'er nu eenmaal bij horen' of dat de leerstof zo omvangrijk is dat je niet weet waar je moet beginnen. Er zijn verschillende manieren om leerstof efficiënt en effectief te verwerken:

- Samenvatten
- Mindmappen (Bijv. [http://www.leren.nl/cursus/leren_en_studeren/actief_leren/visueel_schema.html])
- Vooraf oriënteren op de tekst door koppen, tussenkoppen, inleidingen en samenvattingen te lezen
- Snellezen (Bijv. [<http://studieplaza.studienet.ou.nl/studiecoach/speedreading#.UIV9rBAqKGU>])

Sommige hoogbegaafden geven echter aan dat dit soort technieken afdoen aan hun studieplezier, juist omdat ze zo doelgericht zijn. Experimenteer er eens mee en kijk wat voor jou werkt.

Ook de onderwijsvorm kan verschil maken bij het opnemen van leerstof. De een leert het meest van frontaal klassikaal onderwijs, de ander zit het liefst thuis met een leerboek op de bank, weer een ander heeft veel aan werkcolleges. Je voorkeur kan ook afhangen van het vakgebied. Dit zijn allemaal zaken waar je op zou kunnen letten voor je aan een studie begint.

2. Relatie met docent

Hoogbegaafden hebben het liefst een docent die boven de stof staat, die de theorie kan koppelen aan zijn eigen praktijkervaringen en daar boeiend over kan vertellen. Helaas heb je het niet altijd voor het

uitkiezen en krijg je bijvoorbeeld te maken met een docent die bijvoorbeeld alleen behandelt wat je moet weten voor het tentamen.

- Probeer een goede relatie met je docent op te bouwen en laat zien dat je gemotiveerd bent voor zijn of haar vak. Dat is prettig voor beide partijen, en kan het studeren interessanter maken.
- Een goede relatie met de docent kan van pas komen. Bijvoorbeeld als jij je werkstuk in het Engels wilt schrijven, als je een project individueel wil doen in plaats van in een groep, of zelf een onderwerp wil kiezen waar dat niet gebruikelijk is.

3. Medestudenten

Niet alle medestudenten zullen even gemotiveerd zijn als jij, en dat kan tot frustrerende situaties leiden in samenwerkingsverbanden. Wat te doen?

- Richt je op de werkervaringen die je medestudenten, hoogbegaafd of niet, meebrengen. Je kunt er vaak veel van leren!
- Maak als je moet samenwerken gebruik van elkaars kracht. Is iemand goed in Engels, en jij wat minder? Vind jij het leuk om literatuuronderzoek te doen en is de ander juist goed in statistiek? Maak daar gebruik van. Je hoeft niet alles zelf te kunnen, bovendien heb je het als (deeltijd)student al druk genoeg.

4. Toetsing

Multiple choice toetsen vragen voornamelijk naar feiten en dat kan voor bepaalde vakken onvermijdelijk zijn. Maar dit soort vragen gaan vaak niet heel diep, en laten weinig ruimte voor eigen inbreng. Tentamens met open vragen, werkstukken en presentaties doen dat wel.

- Onderzoek voor je aan een studie begint hoe er getoetst wordt. Bestaat de toetsing voornamelijk uit multiple choice examens? Vraag je dan af of dat bij je past. De keuze voor multiple choice toetsing komt nogal eens voort uit efficiëntie overwegingen. Kleinere opleidingen zouden daarom weleens minder vaak met multiple choice toetsen kunnen werken.
- Soms is het mogelijk om een werkstuk te schrijven in plaats van de multiple choice toets, wanneer je daar proactief een onderbouwd voorstel voor doet. Een goede relatie met de docent helpt daarbij.

Bijlage: Samenvatting masterthesis “Ervaringen van Hoogbegaafde Volwassenen die weer Toetreden tot het Onderwijs: een Kwalitatieve Verkenning”

Hoogbegaafde leerlingen beschikken, volgens onderzoek bij kinderen, jongeren en jongvolwassenen, over bepaalde specifieke leerkenmerken. Deze kenmerken leiden tot positieve of negatieve leerervaringen, afhankelijk van diverse factoren. De focus van onderwijsonderzoek bij hoogbegaafden richt zich gewoonlijk niet op volwassenen.

Doel

Het doel van dit onderzoek is het begrijpen van de leerervaringen van hoogbegaafde volwassenen die weer of alsnog zijn gaan studeren. De hoofdvraag van dit onderzoek is als volgt geformuleerd: Welke positieve en/of negatieve ervaringen met volwasseneneducatie rapporteren hoogbegaafde volwassenen na opnieuw of alsnog te gaan studeren, hoe interpreteren zij deze ervaringen, en welke oplossingen dragen zij aan voor mogelijke problemen?

Deelnemers, procedure, onderzoeksontwerp

De steekproef bestond uit 10 hoogbegaafde mannen en 12 hoogbegaafde vrouwen in de leeftijd van 29 tot 61 jaar. De deelnemers werden benaderd via oproepen in de digitale nieuwsbrief van Mensa en plaatselijke elektronische mailinglijsten van Mensa. Er werd een cross-sectionele kwalitatieve survey gedaan, bestaande uit diepte-interviews met behulp van de online video software Skype.

Meetinstrumenten

Voor de interviews werd een beknopte topiclijst opgesteld om een open interview te faciliteren over positieve en negatieve ervaringen in het onderwijs. Dit bood deelnemers de gelegenheid om thema's aan te dragen die voor hen relevant waren, in plaats van bevraagd te worden op de thema's die vooraf uit de literatuur over hoogbegaafde kinderen, adolescenten en jongvolwassenen naar voren waren gekomen.

Resultaten

Deelnemers gaven aan dat ze graag nieuwe kennis opdeden en ondergedompeld werden in een heel nieuw denkkader. Ze rapporteerden negatieve ervaringen wanneer de content werd gepresenteerd op een manier die niet overeen kwam met hun leerstijl. De oplossingen die zij aandroegen richtten zich op het bewust maken van docenten en studenten van verschillende leerstijlen en hoe daarmee om te gaan.

Vanwege hun hoge interne kwaliteitsstandaard waren de deelnemers positief over docenten die de stof in een groter geheel wisten te plaatsen en die open stonden voor discussie. Negatieve ervaringen werden gerapporteerd wanneer docenten deze eigenschappen niet hadden. Wanneer naar oplossingen werd gevraagd, gaven de meeste deelnemers aan zich te conformeren aan de docent.

De deelnemers hadden een voorkeur voor assessment procedures die diepe verwerking testten. Negatieve ervaringen werden voornamelijk gerapporteerd waar assessment bestond uit meerkeuzevragen. De deelnemers gaven aan dat meerkeuzevragen in toetsing niet de standaard zouden moeten zijn.

De deelnemers rapporteerden positieve ervaringen met klasgenoten die relevante werkervaring hadden. Ze rapporteerden negatieve ervaringen waar klasgenoten bij samenwerkend leren minder gemotiveerd waren dan zichzelf om een goed resultaat te behalen. Oplossingen omvatten: het conformeren aan de standaard van klasgenoten en het bewust selecteren van klasgenoten om mee samen te werken.

Conclusie

De ervaringen van hoogbegaafde volwassen lerenden zouden begrepen kunnen worden door naar de volgende vier externe aspecten van leren te kijken: content, docenten, assessment procedures en klasgenoten, in combinatie met de volgende drie interne aspecten van leren: zelfgerapporteerde voorkeursleerstijl, zelfbepaling en interne kwaliteitsstandaard. Het wordt aanbevolen om individuele

verschillen in acht te nemen bij het ontwerpen van instructie. Summatieve assessment zou gericht moeten zijn op diepe verwerking, en de werkervaringen van volwassen studenten zouden in het onderwijs benut moeten worden. Tenslotte wordt aangeraden om flexibel om te gaan met samenwerkend leren.

Het volledige verslag is op te vragen via s.oosterveen@yahoo.com